

ความเป็นมาเกี่ยวกับปัญหาการจัดเก็บภาษีการค้า

ภาษีการค้า เป็นภาษีที่สำคัญประเภทหนึ่งของประเทศไทย เพราะเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้แก่รัฐสูงประมาณร้อยละ 21 ของภาษีทั้งหมดที่จัดเก็บได้ในประเทศไทยภาษีประเภทนี้นอกจากจะเป็นแหล่งอำนวยรายได้ที่สำคัญของรัฐแล้วยังมีบทบาทในลักษณะที่อาจนำมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจบางประการได้ควย เช่น ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนเพื่ออุตสาหกรรม ควบคุมลดหรือยกเว้นภาษีให้แก่สินค้าบางอย่าง การจำกัดการบริโภครถควย การขึ้นอัตราภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยให้สูง หรือตรึงค่าครองชีพประชาชนควยการยกเว้นหรือลดอัตราภาษีให้แก่สินค้าประเภทบริโภคหรือสิ่งจำเป็น เป็นต้น

ถึงแม้ว่าภาษีการค้าจะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐ และเป็นเครื่องมือสำหรับแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจแต่ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีการค้าก็ยังมีอยู่มาก สำหรับข้อวิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาการจัดเก็บภาษีการค้า มีอาทิ เช่น

ก. ความไม่เป็นธรรมของผู้เสียภาษี กล่าวกันว่าภาษีการค้าก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี เพราะการจัดเก็บไม่เป็นไปตามหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability to pay) กล่าวคือ ผู้มีรายได้แตกต่างกันบริโภคสินค้าชนิดเดียวกัน ต้องเสียภาษีเท่ากัน ฉะนั้นหากมีการพิจารณาในแง่รายได้ของผู้บริโภคต่อภาษีที่ต้องชำระแล้ว จะเห็นได้ว่าความไม่เป็นธรรมจะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียภาษี

ข. ความยากลำบากต่อผู้ประกอบการ การที่จะพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบการค้าตามประมวลรัษฎากรหรือไม่ บางกรณีไม่ชัดเจน เนื่องจากการจัดเก็บภาษีการค้ามีทั้ง

จัดเก็บจากผู้ประกอบการ ผู้รับจ้าง ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และผู้ขายปลีก การที่จะพิจารณาว่า บุคคลใดเป็นผู้ประกอบการตามประมวลรัษฎากร ซึ่งมีหน้าที่ต้องเสียภาษีการค้า จึงเป็นเรื่องที่ยาก เจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้อย่างแท้จริงเท่านั้นจึงจะแนะนำที่แจ้งได้ถูกต้อง เช่น กรณีนายแคงผู้ซื้อเสื้อยืดจากโรงงานผลิตเสื้อยืด และนายแคงส่งเสื้อยืดนั้นไปขายต่างประเทศ ถึงเมื่อนายแคงจะเป็นผู้ส่งออก นายแคงก็มีใครเป็นผู้ประกอบการ ตามความหมายในประมวลรัษฎากร นายแคงไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีการค้า

ก. คำนวณการคำนวณรายรับเพื่อเสียภาษีการค้า การกำหนดฐานของภาษีมีหลายแบบด้วยกัน มีทั้งเก็บจากรายรับที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น ค่าขายสินค้าที่ผลิตขึ้นหรือค่าบริการที่ได้รับ และเก็บจากรายรับที่กฎหมายกำหนดขึ้น เช่น การเก็บภาษีการค้าจากสินค้าที่นำเข้า โดยต้องคำนวณราคาขายเป็นรายรับเสียภาษีการค้าตามเกณฑ์ที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด คือ ให้ใช้ราคา ซี.ไอ.เอฟ. + อากาศเขา + กำไรมาตรฐานที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด หรือในกรณีโรงเลื่อยที่ทำการรับจ้างเลื่อยไม้ควย เสียภาษีการค้าจากมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และวัตถุพลอยได้จากการรับจ้างเลื่อยไม้นั้นในเดือนที่เลื่อยไม้เสร็จ เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับการหักหนี้สูญจากยอดรายรับกรณีสินค้านำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งถือว่าขายในวันนำเข้าและได้เสียภาษีการค้าไปแล้ว ถ้าเกิดหนี้สูญขึ้นเมื่อมีการขายจริงจะนำหนี้สูญนั้นมาหักจากยอดรายรับที่เกิดจากการขายสินค้าที่นำเข้าในราชอาณาจักรนั้นได้หรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติ ไม่ยอมให้นำหนี้สูญมาหักเพราะถือว่า หนี้สูญเกิดขึ้นจากการขายจริงซึ่งไม่ใช่ยอดรายรับที่เสียภาษีการค้าไว้ ดังนั้นเป็นต้น

ง. คำนวณการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีการค้าอยู่เสมอ ทั้งลด ยกเว้น และเพิ่ม โดยมีพระราชกฤษฎีกา ประกาศคณะปฏิวัติ ประกาศกระทรวงการคลังและกฎหมายอื่น ๆ ออกมาแก้ไข ทำให้ยากแก่การติดตามทั้งในด้านการศึกษาและเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

จ. คำนวณการพิจารณาว่าสินค้าชนิดใดควรเสียภาษีการค้าอัตราใด สินค้าบางชนิดยากแก่การพิจารณาว่าควรเสียภาษีการค้าในอัตราใด สินค้าที่ผลิตในราชอาณาจักรหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร จะต้องเสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละ 1.5 ถึงร้อยละ 40 แล้วแต่ชนิดของสินค้า ซึ่งได้กำหนดไว้ในบัญชีอัตราภาษีการค้าท้ายหมวด 4 ว่าด้วยภาษีการค้าแห่ง

ประมวลรัษฎากร และที่กำหนดไว้ในบัญชีที่ 1 บัญชีที่ 2 และบัญชีที่ 3 ของพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นภาษีการค้า (ฉบับที่ 54) พ.ศ. 2517 สินค้าบางชนิดยากที่จะรู้ได้ว่าควร เสียภาษีการค้าในอัตราร้อยละเท่าใด ทำให้ เกิดปัญหาแก่ผู้ประกอบการค้าในการที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามประมวลรัษฎากร หากใครชำระ ภาษีการค้าไว้ในอัตราร้อยละที่เห็นว่าถูกต้อง แต่เป็นอัตราร้อยละที่ต่ำกว่าและได้คำนวณต้นทุนสินค้าขายไปแล้ว ภายหลังเจ้าหน้าที่สรรพากรตรวจพบและพิจารณาว่าอัตราร้อยละที่ชำระไว้แล้วไม่ถูกต้อง จึง ประเมินเรียกเก็บภาษีการค้าที่ยังขาดอยู่ พร้อมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ในกรณีเช่นนี้ ผู้ประ- กอบการค้าอาจขาดทุนถึงเลิกกิจการ หากภาษีการค้าที่ประเมินเพิ่มเติมเป็นเงินจำนวนมาก ในทางตรงกันข้าม รัฐอาจเสียหายไม่ได้เงินภาษี ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจไม่พบข้อผิดพลาดดังกล่าว

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าเหล่านี้ จะได้มีการหยิบยกขึ้น พิจารณาต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่ 3 ประการ คือ.-

ก. ศึกษาความเป็นมาของภาษีการค้าในประเทศไทยว่ามีวิวัฒนาการจัดเก็บมา อย่างไร

ข. ศึกษาถึงความเป็นธรรมและผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค้า

ค. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของภาษีการค้าในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ โดย แยกออกเป็น

1. ความทบทวนบัญชีประมวลรัษฎากร เกี่ยวกับภาษีการค้า
2. ความผู้ประกอบการค้า
3. ความการบริหารการจัดเก็บ

ขอบเขตของการศึกษา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของภาษีการค่านั้น จะพิจารณาจากสมัยกรุงสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน โดยเน้นในด้านการจัดเก็บ

การศึกษาค้นความเป็นธรรมและผลในทางเศรษฐกิจของภาษีการค่างจะพิจารณาถึงภาระภาษีการค่างว่า ผู้มีรายได้ในระดับต่าง ๆ รับผิดชอบภาษีต่างกันอย่างไร โดยอาศัยการกระจายรายได้ต่อครัวเรือน จำนวนครัวเรือน และอัตราการใช้จ่ายต่อครัวเรือน เป็นพื้นฐานในการคำนวณภาระภาษี การที่เราใช้รายได้ต่อครัวเรือนแทนรายได้ต่อบุคคล ในการหาภาระภาษีนั้น เป็นเพราะว่า ไม่สามารถจะแบ่งแยกการกระจายรายได้ของแต่ละบุคคลได้

ในคานบัพัญญติของประมวลรัษฎากร เกี่ยวกับภาษีการค่างจะพิจารณาเฉพาะ

- ก. ความหมายผู้ประกอบการค่าง
- ข. การคำนวณรายรับ
- ค. การกำหนดอัตราภาษีการค่าง
- ง. การกำหนดการลดโทษ

ในคานผู้ประกอบการค่าง จะทำการศึกษาปัญหาที่เกิดจากผู้ประกอบการค่าง ซึ่งจะ เป็นอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีการค่าง

ในคานบริหารการจัดเก็บ จะพิจารณาดังระเบียบวิธีการและปัญหาทางคาน เจ้าหน้าทีไปพร้อมกัน

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาได้อาศัยวิธีการสถิติเบื้องต้น และได้วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ จากระเบียบ วิธีการ และผลงานที่เป็นอยู่ โดยได้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ.-

ก. ในด้านความเป็นธรรม ใ้อาศัยวิธีการทางสถิติเบื้องต้นมาทำการคำนวณ เพื่อหาภาระภาษีต่อครัวเรือนตามแต่ละชั้นรายได้ โดยใ้แยกชั้นตอนการศึกษาออกเป็น

1. แ่่งครอบครัวทั้งหมดออกเป็นกลุ่มตามระดับของรายได้ตั้งแต่ชั้นต่ำสุด จนถึงชั้นสูงสุด
2. กระจายภาษีการค้าออกตามฐานค่าใ้จ่าย เพื่อหาจำนวนภาษีการค้า ที่ตกอยู่ในแต่ละกลุ่ม
3. หาอัตราการเสียภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate) ของภาษี การค้าคือการนำภาษีการค้าในแต่ละชั้นรายได้หารด้วยรายได้เฉลี่ย ต่อครัวเรือนทั้งประเทศของแต่ละกลุ่ม ผลที่ได้คือ ภาระภาษีต่อครัว เรือนตามชั้นรายได้ ซึ่งจะช่วยให้บ่งถึงความเป็นธรรม หรือความไม่ เป็นธรรมของภาษีการค้าได้

ข. ปัญหาในด้านอื่น ๆ ใ้ใช้วิธีการสังเกตการณ์และวิเคราะห์จาก ระบบงาน ระเบียบ วิธีการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงว่า มี ปัญหาใ้เป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษีการค้าของประเทศไทยในปัจจุบัน

ข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษาครั้งใ้ ใ้ได้จาก

ก. กรมสรรพากร ข้อมูลที่ใ้มาจากกรมสรรพากร มีดังนี้.-

1. สถิติปริมาณภาษีการค้าที่รัฐจัดเก็บทั่วประเทศ โดยเฉพาะของปีภาษี 2516 ใ้ใช้ในการคำนวณหาภาระภาษีต่อครัวเรือน
2. ระเบียบปฏิบัติของกรมสรรพากร

ข. สำนักงานสถิติแห่งชาติ ใ้จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2514 - 2516 ดังนี้.-

1. รายได้ต่อครัวเรือน
  2. จำนวนครัวเรือนทั่วประเทศ
  3. อัตราค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือนซึ่งจำแนกตามชั้นรายได้ต่อปีของปี 2516
- ค. จากหนังสือและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการภาษีอากร

ตัวอย่างปัญหาในการจัดเก็บภาษีการค้าที่ได้กล่าวไว้ในขณะนี้ เป็นการชี้ให้เห็นว่า ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับภาษีการค้ามีอยู่มาก เนื่องจากมีปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุประสงค์และปัญหาในการจัดเก็บ จึงได้นำมาศึกษาและค้นคว้าในวิทยานิพนธ์นี้ ทางการศึกษาได้ข้อมูลจากการสังเกตการณ์และการวิเคราะห์ระบบงานรวมตลอดถึงระเบียบวิธีปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ หนังสือและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการภาษีอากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย